

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

5-6. разред

Најважнији циљ предмета српски језик и књижевност у 5-6. разреду је даље развијање способности разумевања и писања текста, које је засновано у нижим разредима, узимајући у обзир когнитивне процесе и специфичности узраста.

Сходно Основном националном плану наставе ученик и на више поља треба да постигне више нивое образовања. Из аспекта умешности говора, говор ученика 5-6. разреда треба даље да се развија одговарајућом артикулацијом и интонацијом. Неопходно је да уме укратко да формулише сопствено мишљење о тексту који је чуо, да стално проширује свој фонд речи. Такође да настоји да се при говору прилагоди слушаоцима и ситуацији. Што се тиче читања, потребно је да буде у стању да чита и упоређује текстове различитог жанра, да буде у стању да о прочитаном у писаној форми формулише у неколико редова мишљење, као и да то и усмено изложи. Са аспекта писања текста треба да буде у стању да самостално напише краће текстове и да у различитим типовима текстова формулише доживљаје из штива, а из аспекта способности учења да постепено уобличи стратегије учења, да вежба самостално стицање знања и коришћење концепта за разумевање текстова различитих тема и жанрова. Са аспекта разумевања текста потребно је да располаже интерпретативном и рефлектирајућом стратегијом читања, да уме да тражи информације и повезаности у тексту. Са аспекта познавања књижевности неопходно је да путем читања текстова различитог жанра стекне основна знања о жанру, да осети варијације у теми и емоционалности, спољашње и унутрашње карактеристике лика, као и да усвоји појмове предвиђене наставним планом. Са аспекта способности моралног просуђивања ученик се упознаје са доживљајем самосталног прихватања дела, проживљавањем емпатије, као и конструктивности различитих култура и културне шароликости.

5. разред

Тематске целине – језик	Број часова
Вештина говора, разумевање и стварање усмених текстова	8
Читање, разумевање писаног текста	14
Писање, формулисање	12
Правопис	8
Структура и значење речи	4
Структура језика - Карактеристике српског гласовног система	6
Структура језика - Гласовне промене	12
Сумирање и писмени радови	10
Укупан број часова за српски језик	74

Тематске целине – књижевност	Број часова
Приче	15
Народна поезија–лирске народне песме	10
Приказивање појединца и заједнице, детета и одраслог у књижевним делима	15
Легенде и митови	5
Мотиви природног окружења, породице и традиције	20
Драме за омладину	4
Усмене и писане карактеристике књижевних врста	10
Коришћење појмова и разумевање текста	14
Сумирање и писмени радови	18
Укупан број часова за српску књижевност	111

Језик

Тематска целина/ Развојни циљ	Вештина говора, разумевање и стварање усмених текстова	Број часова 8
Раније стечено знање	Ученик изражава своје мисли резонски и разумљиво. У свакодневним контактима користи учтиве фразе; прилагођава стил говора саговорнику.	
Образовно- развијни циљеви тематске целине	Настојање ка једноставном, разумљивом и језички добро формираном саопштавању. Помагање формирања изговора и темпа говора који одговара комуникацијској ситуацији. Коришћење одговарајућег говора у различитим говорним ситуацијама и сходно комуникацијском циљу (нпр. драмским играма и гласним изговарањем текста). Богаћење фонда речи приликом извештаја, причања приче, описа, карактеризације. Развијање слушног разумевања (нпр. изговарањем текста, драмским играма). Развијање склада између нејезичких знакова (нпр. мимике, гестикулације) и усменог саопштења.	
Знања/развијни захтеви		Корелација
<p>Активно учешће у разним комуникацијским ситуацијама.</p> <p>Прилагођавање разним говорним ситуацијама имајући у виду комуникацијски циљ, уочавање, тумачење и стварање говорних ситуација, које одговарају комуникацијској ситуацији (простор, време, ликови).</p> <p>Коришћење одговарајућег фонда речи. Пажљиво праћење саговорниковог саопштења. Уочавање функционисања говора тела, мимике и визуелног контакта.</p> <p>Усавршавање изговора, артикулације и интонације.</p> <p>Вежбање интонације реченица и наглашавања речи, како приличи култивисаном свакодневном говору и говорним ситуацијама.</p> <p>Разлике и норме понашања у комуникацији између различитих узрастних група (одрасли-деца).</p> <p>Формирање свог мишљења, слушање и разумевање туђег мишљења.</p> <p>Верна и изражајна интерпретација наученог текста (меморитер).</p>		<p><i>Драма и плес:</i> ситуационе вежбе, стварање везе комуникацијом.</p> <p><i>Познавање природе:</i> улога чулних органи човека, упознавање органа који учествују у стварању гласа.</p> <p><i>Визуелна култура:</i> визуелна комуникација.</p> <p><i>Певање-музика:</i> мелодија, интонација, боја и јачина гласа, ритам.</p> <p><i>Етика:</i> самоспознаја, људски контакти.</p>
Кључни појмови/ појмови	Говорна ситуација, говор тела, гест, комуникацијски процес, мимика, нагласак, интонација, темпо говора.	

Тематска целина/ Развојни циљ	Читање, разумевање писаног текста	Број часова 14
Раније стечено знање	Читање са разумевањем текстова на латиници и ћирилици, резимирање једноставних текстова на основу усмерених питања.	
Образовно-развојни циљеви тематске целине	Развијање технике читања разним методама разумевања текста. Повезивање текста и слике која припада уз текст, препознавање међусобне зависности. Развијање способности препознавања грешака у читању и разумевању текста, коришћење одговарајуће стратегије за исправку.	
Знања/развојни захтеви		Корелација
<p>Читање различитих текстова на глас и у себи.</p> <p>Гласно интерпретативно читање текста познатог садржаја.</p> <p>Примена и вежбање стратегија за читање и разумевање текста у штампаним и електронским текстовима.</p> <p>Уочавање и репродукција интонације различитих врста реченица при гласном читању. Читање са разумевањем и течно читање текстова на ћирилици и латиници.</p> <p>Оријентација у садржају, алфабетном (азбучном и абecedном) каталогу, коришћење речника.</p> <p>Сажимање садржаја текста својим речима. Истицање суштине.</p> <p>Упознавање са техникама разумевања текста.</p>		<p><i>Визуелна култура:</i> повезаност текста и слике.</p> <p><i>Информатика:</i> тражење информација, оријентација.</p>
Кључни појмови/ појмови	Изглед текста, садржај, алфабет (азбука и абeцeда), порука.	

Тематска целина/ Развојни циљ	Писање, формулисање	Број часова 12
Раније стечено знање	Коришћење индивидуалне технике писања. Искуство у наученим формулацијским жанровима, истицање суштине, растављање текста на мање тематске јединице. Добро познавање српског и мађарског писма (ћирилице и латинице).	
Образовно-развојни циљеви тематске целине	Даље развијање технике писања, формирање естетског и уредног изгледа писања. Развијање начина прикупљања материјала самостално и уз помоћ наставника. Упознавање нових метода стварања текста.	
Знања/развојни захтеви		Корелација
<p>Развијање досадашње технике писања.</p> <p>Вежбе за припремање концепта, упознавање правила припреме концепта.</p> <p>Формулисање личних доживљаја, стварање краћих текстова у различитим типовима текста (нпр. приповетка од неколико редова, опис, карактеризација).</p> <p>Приказивање информативних текстова из свакодневног живота</p>		<p><i>Информатика:</i> тражење информација, оријентација, проналажење извора на интернету.</p>

(нпр. СМС, електронско писмо, упутство за употребу). Карактеристике компјутерског текста, препознавање разлика и сличности између компјутерски и ручно писаног текста.	
Кључни појмови, појмови	Концепт, приповетка, опис, карактеризација, електронско писмо, маргине, формат слова.

Тематска целина/ Развојни циљ	Правопис	Број часова 8
Раније стечено знање	Коришћење научених главних правописних правила у стварању текста.	
Образовно-развојни циљеви тематске целине	Развијање свесности при коришћењу најчешћих и најосновнијих правописних правила. Упознавање најбитнијих правописних правила везаних за врсте речи и промену облика речи. Формирање самосталности при коришћењу средстава која помажу у правопису (Српски правописни речник).	
Знања/развојни захтеви		Корелација
Принципи фонетског писања. Основни елементи језичке реформе Вука Стефановића Караџића. Препознавање и свесна примена познатих правописних примера. Схватање разлика између српског и мађарског правописа и у свакодневном писању. Даље развијање правилног писања властитих имена. Тачно писање диктата и ћирилицом и латиницом.		<i>Информатика:</i> типови слова и писања, географска имена, правилно писање информатичких израза.
Кључни појмови/ појмови	Српска азбука, фонетско писање, принципи изговора, одвајање.	

Тематска целина/ Развојни циљ	Структура и значење речи	Број часова 4
Раније стечено знање	Искуство постојања значења речи и мимо његовог буквалног значења. Познавање хомонима, синонима и антонима. Правилно коришћење честих предлога заједно са именицама и другим врстама речи.	
Образовно-развојни циљеви тематске целине	Богаћење фонда речи. Уочавање сличности и разлика у лексици српског и мађарског језика. Препознавање елемената речи. Уочавање метафора, речи пренесеног значења и сложеница које се јављају у народном и свакодневном језику.	
Знања/развојни захтеви		Корелација
Делови сложеница и откривање важнијих делова речи. Значење именице и глагола. Облик гласа и значење у речима.		<i>Мађарски језик и књижевност:</i> фонд речи мађарског

	<p>Моносемантичке и полисемантичке речи, синоними. Препознавање једноставнијих повезаности међу језичким јединицама (нпр. елементи речи). Откривање и вежбање речи са пренесеним значењем, које се користе у свакодневном животу, кроз игру и писани текст. Коришћење једнојезичких речника и ђацима намењених приручника уз помоћ наставника. Богаћење фонда речи: идиоми, изреке, пословице.</p>	<p>језика, формирање речи, повезивање речи. <i>Страни језици:</i> фонд гласова, фонетска и семантичка структура, фонд речи и правопис страног језика који се учи.</p>
<p>Кључни појмови/ појмови</p>	<p>Моносемантичке и полисемантичке речи, хомоними, корен речи, суфикси, наставци, падежи, предлози. Метафоричко значење, идиомске фразе, пословица, изрека.</p>	

<p>Тематска целина/ Развојни циљ</p>	<p>Структура језика</p>		<p>Број часова 18</p>
<p>Раније стечено знање</p>	<p>Познавање и именовање научених врста речи. Формирање гласова (сугласници и самогласници). Глас „р“ као носилац слога у српском језику. Суфикси.</p>		
<p>Образовно-развојни циљеви тематске целине</p>	<p>Посматрање структуре српског језика, детаљније испитивање речи, елемената речи и гласова. Увежбавање писања по изговору (фонетичко). Посматрање карактеристичног морфолошког понашања врста речи. Препознавање слојевитости језика (богатство речи).</p>		
<p>Знања/развојни захтеви</p>		<p>Корелација</p>	
<p>Формирање речи: наставци, суфикси, предлози. Вежбе стварања речи. Врсте речи. Типови основних врста речи. Врсте речи: именице, придеви, заменице, бројеви. Именице. Промена именица–деклинација. Називи и појам падежа и њихова функција. Препознавање гласовних промена током мењања. Заменице–личне заменице. Врсте придева и њихова улога у тексту. Компарација придева. Структура и трајност глагола, коњугација, глаголска времена. Карактеристике српског гласовног система. Стварање гласова, уочавање начина стварања гласова. Самогласници. Сугласници: звучни и беззвучни. Улога гласа „р“ у речима са нагомиланим сугласницима. Правилности гласовних промена. Звучност, непостојано а, прелазак л у о, јотовање, једначење по звучности и месту стварања,</p>		<p><i>Мађарски језик и књижевност:</i> богатство речи мађарског језика, стварање речи, синтагме, формирање гласа. <i>Познавање природе:</i> упознавање органа који учествују у формирању гласа. <i>Певање-музика:</i> мелодичност гласова (нпр. самогласници).</p>	

губљење, сажимање, палатализација, сибиларизација. Слојевитост српског језика у области богатства речи. Једноставне и сложене речи.	
Кључни појмови/ појмови	Врсте речи, синоними, именице, придеви, заменице, бројеви, деклинација, глаголи, коњугација, синоними, самогласници, сугласници, звучност, непостојано а, прелазак л у о, јотовање, једначење, губљење, сажимање, палатализација, сибиларизација.

Књижевност

Тематска целина/ Развојни циљ	Приче	Број часова 15
Раније стечено знање	Народне приче и бајке из нижих разреда.	
Образовно- развојни циљеви тематске целине	Продубљивање знања о народним и уметничким причама. Препознавање карактеристика српског народног језика.	
Знања	Развојни захтеви	Корелација
3-4 српске народне приче, неколико уметничких прича из светске књижевности. Бајке, басне, шаљиве приче. Нпр. <i>Чардак ни на небу ни на земљи</i> , <i>Баи-челик</i> , <i>Немуштити језик</i> , <i>Лав и миш</i> . Славни сакупљачи прича, сакупљачи српских народних прича и бајки. Јунаци у бајкама. Карактеристике бајки (бројеви у бајкама), типични ликови.	Груписање и типизација прича. Препознавање разлика и сличности између народних и уметничких прича на основу конкретних примера. Препознавање бројева и типичних ликова у причама и бајкама, опис њихових карактеристика. Главни ликови, именовање породичних односа (нпр. улога најмлађег сина и најмлађе кћерке). Груписање споредних ликова – помажу или спутавају главни лик. Разговори на тему породичног живота. Учење напамет једне-две краће приче.	<i>Мађарски језик и књижевност</i> : веза између мађарских и српских народних прича, ткз. мигрирајући мотиви.
Кључни појмови, појмови	Народна прича, уметничка прича, бројеви у бајкама, типични ликови.	

Тематска целина/ Развојни циљ	Народна поезија–лирске народне песме	Број часова 10
Раније стечено знање	Народне песме које су учили у нижим разредима.	
Образовно- развојни циљеви тематске целине	Препознавање и тумачење једноставнијих слика и илустрација које се појављују у књижевном тексту. Основна знања о жанру. Препознавање теме и тона лирског дела.	
Знања	Развојни захтеви	Корелација
Порекло и подела лирских народних песама. Рецитовање народних песама (десетерац, осмерац). Упознавање лирских народних	Кратка и једноставна тематска и стилистичка анализа народних песама уз помоћ наставника. Препознавање изражавања љубави, туге, среће и радости у	<i>Певање-музика</i> : певање народних песама <i>Мађарски језик и</i>

<p>песама различите тематике. Приказивање значајнијих сегмената породичног живота у народним песмама: нпр. рођење (успаванке), љубав, венчање (свадбарске песме), народни обичаји, верске песме (божићне, ускршње, ђурђевданске, ивањданске песме), песме за призивање кише (додолске), шаљиве песме, тужбалице.</p>	<p>народним песмама. Свесно коришћење стручних израза у писању састава. Препознавање теме и расположења лирског дела. Препознавање основних особина народне поезије.</p>	<p><i>књижевност</i>: веза између мађарских и српских народних прича, ткз. мигрирајући мотиви.</p> <p><i>Историја, друштвено и грађанско образовање; српски народопис</i>: споне које повезују живот мађарског и српског народа (суседство, заједничке историјске додирне тачке).</p>
<p>Кључни појмови/ појмови</p>	<p>Лирска народна песма, епски десетерац, осмерац, ритам, рима, атрибут, персонификација.</p>	

Тематска целина/ Развојни циљ	Приказивање појединца и заједнице, детета и одраслог у књижевним делима	Број часова 15
<p>Раније стечено знање</p>	<p>Романи за омладину из нижих разреда.</p>	
<p>Образовно-развојни циљеви тематске целине</p>	<p>Драматизација историјских одломака. Тумачење односа између појединца и заједнице, деце и одраслих.</p>	
Знања	Развојни захтеви	Корелација
<p>Марк Твен (Mark Twain): Том Сојер (Tom Sawyer), и други романи за омладину.</p>	<p>Препричавање и извођење одломака романа. Разговорно и ритмично читање одломака на глас. Свесност о мотивима самопожртвовања, пријатељства и себичности. Препознавање истакнуте улоге хумора у свакодневном животу. Вођење дневника о читању.</p>	
<p>Кључни појмови/ појмови</p>	<p>Роман за омладину, публика, прихватање.</p>	

Тематска целина/ Развојни циљ	Легенде и митови		Број часова 5
Раније стечено знање	Мит о настанку, споменици српске књижевности.		
Образовно-развојни циљеви тематске целине	Националне и европске традиције, разумевање појмова националне културе и патриотизма.		
Знања	Развојни захтеви	Корелација	
Две-три српске народне легенде, једна народна балада. Нпр. <i>Зидање Скадра, Легенде о Светом Сави, Херакле.</i>	Приказивање националне културе и традиција. Упознавање културних разлика као вредности и погледа на свет, уочавање културне шароликости као колективне кохезионе силе у текстовима. Посматрање и упоређивање мотива у легендама. Верно приказивање једног-два одломка из балада.	<i>Мађарски језик и књижевност:</i> појављивање мигрирајућих мотива у баладама. <i>Историја, друштвено и грађанско образовање:</i> порекло и сеоба српског народа.	
Кључни појмови/ појмови	Национална традиција, европска традиција, легенда, мит, балада.		

Тематска целина/ Развојни циљ	Мотиви природног окружења, породице и традиције		Број часова 20
Раније стечено знање	Песме које описују пејзаж, књижевна дела повезана са породицом и традицијама.		
Образовно-развојни циљеви тематске целине	Препознавање и разумевање родољубивих и описних мотива. Препознавање значаја веза унутар породице.		
Знања	Развојни захтеви	Корелација	
Песме које описују пејзаж. Књижевни текстови који обрађују народне обичаје везане за значајне дане и празнике. Одломци из авантуристичких романа за омладину. Улога појединца у породици. (нпр. дете–отац, мајка, мушке и женске улоге у породици). Нпр. Десанка Максимовић:	Уочавање расположења у песмама и прозним текстовима, идентификација и именовање осећања изражених у њима. Проналажење и издвајање неколико за тематику типичних мотива. Припремање концепта према самостално задатим аспектима уз помоћ наставника. Карактеризација личности.	<i>Познавање природе:</i> карактеристике региона. <i>Певање-музика;</i> <i>српски народопис:</i> песме повезане са значајним данима и празницима	

<p><i>Сребрне плесачице</i>, Ђура Јакшић: <i>Вече</i>, Војислав Илић: <i>Зимско јутро</i>, Воја Царић: <i>Бели вук</i>, Хенрик Сјенкјевић: <i>Лавља рика</i>, Бранко Чопић: <i>Баишта слезове боје</i>, Иво Андрић: <i>Старица</i>, Милован Павловић: <i>Бадњак</i>, Милован Глишић: <i>Прва бразда</i>.</p>	<p>Формулисање мишљења. Учешће у расправи на учтив начин и уз аргументацију. Слушање и разумевање туђег мишљења. Учешће у разговорима у вези породичног живота и одржавања традиција, изношење својих искустава. Верна интерпретација неколико одломака (меморитер).</p>	<p><i>Визуелна култура</i>: пејзаж и људске фигуре приказане у сликарству.</p>
<p>Кључни појмови/ појмови</p>	<p>Песме које описују пејзаж, портрет, идила, авантуристички роман.</p>	

Тематска целина/ Развојни циљ	Драме за омладину		Број часова 4
Раније стечено знање	Драмски текстови из нижих разреда.		
Образовно-развојни циљеви тематске целине	Препознавање основних инструмената комедије. Развијање читања и интерпретације са интонацијом у складу са ситуацијом у тексту.		
Знања	Развојни захтеви	Корелација	
Душан Радовић: <i>Капетан Џон Пилфокс</i> .	Упознавање структуре драмског текста. Повезаност текста, покрета, улоге и ликова. Приказивање истакнуте улоге хумора, препознавање инструмената хумора.		
Кључни појмови/ појмови	Драмски дијалог, фантастика, комичне говорне ситуације, комични уметнички ликови.		

Тематска целина/ Развојни циљ	Усмене и писане карактеристике књижевних врста	Број часова 9
Раније стечено знање	Приповетка.	
Образовно-развојни циљеви тематске целине	Одвајање карактеристика различитих књижевних врста. Самостална примена неколико књижевних врста.	
Знања	Развојни захтеви	Корелација
У вези обраде дела упознатих у 5-6. разреду: захтеви карактеризације по садржају и	Тачно препознавање и појединачно формирање књижевних врста наведених у	<i>Драма и плес</i> ; <i>српски народопис</i> ; драмски народни

форми, специфичности приповетке, портрета и описа, типичне карактеристике једноставних форми дијалога и драмских народних обичаја.	тематским јединицама. Самостална репродукција из прочитаног књижевног дела путем приповедања, описом, прављењем портрета (карактеризација). Откривање разлика међу књижевним врстама, познавање књижевних родова.	обичаји (нпр. Вертеп–Коринцање).
Кључни појмови/ појмови	Књижевни род, лирика, епика, драма, дијалог, приповетка, опис, карактеризација.	

Тематска целина/ Развојни циљ	Коришћење појмова и разумевање текста	Број часова 14
Раније стечено знање	Недефинисано коришћење појмова.	
Образовно-развојни циљеви тематске целине	Разумевање и активно коришћење појмова научених у претходним разредима при усменом и писменом изражавању.	
Знања	Развојни захтеви	Корелација
Лирска и прозна дела која садрже дате књижевне појмове. Нпр. Стеван Сремац: <i>Чича Јордан</i> , Исидора Секулић: <i>Трагање за сунцем</i> , Вук С. Караџић: <i>Житије хајдук Вељка Петровића</i> , Тура Јакшић: <i>Отац и син</i> , Борислав Атанацковић: <i>Прави другови</i> , Вељко Петровић: <i>Ратар</i> .	Коришћење појмова који помажу разумевању. Коришћење појмова са разумевањем у разговору о делима (приликом писања искустава у вези њих).	<i>Певање-музика; визуелна култура: повезани појмови.</i>
Кључни појмови/ појмови	Народна прича, уметничка прича, песма, рима, рецитоване, епитет, персонификација, метафора, супротност, анафора, градација, поређење. Структура, полазна тачка, заплет, врхунац, расплет, главни лик, споредни лик. Конфликт, мотив, тачка гледишта, радња.	

Очекивани резултати развоја на крају двогодишњег циклуса	Ученик тежи ка захтевној и правилној усменој и писменој комуникацији на српском језику. Разуме глобални смисао прочитаних текстова, способан је да упозна и примени нове стратегије за разумевање текста. Препознаје процес разумевања текста, способан је да примени одговарајуће стратегије за исправљање погрешних навика у читању. Препознаје основне врсте речи (именице, глаголе), предлоге и падеже, дефлексију и коњугацију, граматичке родове (мушки,
---	---

	<p>женски, средњи), као и правописна правила везана за њих.</p> <p>Познаје процесе стварања гласова, поделу гласова (самогласник, сугласник), у текстовима препознаје гласовне промене.</p> <p>Труди се да новоупознате речи, изреке и пословице угради у свој активни фонд речи.</p> <p>Ученик уме да наведе три типа приче, познаје поделу народне поезије. Уме да разликује лирску и епску народну песму. Уме да наброји теме лирских народних песама, циклусе јуначких песама.</p> <p>Препознаје епски десетерац.</p> <p>Уме да наброји барем две-три описне песме, препознаје и тумачи једноставнија стилска средства (атрибут, епитет, поређење, персонификација).</p> <p>У прозним делима уме да одвоји веће структурне јединице.</p> <p>Уме резонски и тачно, у одговарајућем ритму гласно да прочита текстове.</p> <p>У стању је да учествује у расправи и формира аргументе. У радњи препознаје њене сегменте (заплет, врхунац, конфликт, расплет).</p> <p>У догађајима препознаје главне и споредне ликове, уме да их окарактерише.</p> <p>Уме верно да репродукује следећа дела: Десанка Максимовић: <i>Сребрне плесачице</i>, <i>Крвава бајка</i>, <i>Орање Марка Краљевића</i>, Војислав Илић: <i>Зимско јутро</i>.</p>
--	---

6. разред

Тематске целине – језик	Број часова
Вештина говора, разумевање и стварање усмених текстова	8
Читање, разумевање писаног текста	12
Писање, формулисање	12
Правопис	8
Структура и значење речи	4
Структура језика – морфологија (врсте речи и падежи)	20
Сумирање и писмени радови	10
Укупан број часова за српски језик	74

Тематске целине – књижевност	Број часова
Приче	2
Приказивање појединца и заједнице, детета и одраслог у књижевним делима	15
Народна поезија – јуначке епске песме	20
Легенде и митови	4
Мотиви природног окружења, породице и традиције	20
Драме за омладину	8
Усмене и писане карактеристике књижевних врста	10
Коришћење појмова и разумевање текста	14
Сумирање и писмени радови	18
Укупан број часова за српску књижевност	111

Језик

Тематска целина/ Развојни циљ	Вештина говора, разумевање и стварање усмених текстова	Број часова 8
Раније стечено знање	Ученик изражава своје мисли резонски и разумљиво. У свакодневним контактима користи учтиве фразе; прилагођава стил говора саговорнику.	
Образовно- развијни циљеви тематске целине	Настојање ка једноставном, разумљивом и језички добро формираном саопштавању. Помагање формирања изговора и темпа говора који одговара комуникацијској ситуацији. Коришћење одговарајућег говора у различитим говорним ситуацијама и сходно комуникацијском циљу (нпр. драмским играма и гласним изговарањем текста). Богаћење фонда речи приликом извештаја, причања приче, описа, карактеризације. Развијање слушног разумевања (нпр. изговарањем текста, драмским играма). Развијање склада између нејезичких знакова (нпр. мимике, гестикулације) и усменог саопштења.	
Знања/развијни захтеви		Корелација
<p>Активно учешће у разним комуникацијским ситуацијама.</p> <p>Прилагођавање разним говорним ситуацијама имајући у виду комуникацијски циљ, уочавање, тумачење и стварање говорних ситуација, које одговарају комуникацијској ситуацији (простор, време, ликови).</p> <p>Коришћење одговарајућег фонда речи. Пажљиво праћење саговорниковог саопштења. Уочавање функционисања говора тела, мимике и визуелног контакта.</p> <p>Усавршавање изговора, артикулације и интонације.</p> <p>Вежбање интонације реченица и наглашавања речи, како приличи култивисаном свакодневном говору и говорним ситуацијама.</p> <p>Разлике и норме понашања у комуникацији између различитих узрасних група (одрасли-деца).</p> <p>Формирање свог мишљења, слушање и разумевање туђег мишљења.</p> <p>Верна и изражајна интерпретација наученог текста (меморитер).</p>		<p><i>Драма и плес:</i> ситуационе вежбе, стварање везе комуникацијом.</p> <p><i>Познавање природе:</i> улога чулних органи човека, упознавање органа који учествују у стварању гласа.</p> <p><i>Визуелна култура:</i> визуелна комуникација.</p> <p><i>Певање-музика:</i> мелодија, интонација, боја и јачина гласа, ритам.</p> <p><i>Етика:</i> самоспознаја, људски контакти.</p>
Кључни појмови/ појмови	Говорна ситуација, говор тела, гест, комуникацијски процес, мимика, нагласак, интонација, темпо говора.	

Тематска целина/ Развојни циљ	Читање, разумевање писаног текста	Број часова 12
Раније стечено знање	Читање са разумевањем текстова на латиници и ћирилици, резимирање једноставних текстова на основу усмерених питања.	
Образовно-развојни циљеви тематске целине	Развијање технике читања разним методама разумевања текста. Повезивање текста и слике која припада уз текст, препознавање међусобне зависности. Развијање способности препознавања грешака у читању и разумевању текста, коришћење одговарајуће стратегије за исправку.	
Знања/развојни захтеви		Корелација
<p>Читање различитих текстова на глас и у себи.</p> <p>Гласно интерпретативно читање текста познатог садржаја.</p> <p>Примена и вежбање стратегија за читање и разумевање текста у штампаним и електронским текстовима.</p> <p>Уочавање и репродукција интонације различитих врста реченица при гласном читању. Читање са разумевањем и течно читање текстова на ћирилици и латиници.</p> <p>Оријентација у садржају, алфабетном (азбучном и абecedном) каталогу, коришћење речника.</p> <p>Сажимање садржаја текста својим речима. Истицање суштине.</p> <p>Упознавање са техникама разумевања текста.</p>		<p><i>Визуелна култура:</i> повезаност текста и слике.</p> <p><i>Информатика:</i> тражење информација, оријентација.</p>
Кључни појмови/ појмови	Изглед текста, садржај, алфабет (азбука и абeцeда), порука.	

Тематска целина/ Развојни циљ	Писање, формулисање	Број часова 12
Раније стечено знање	Коришћење индивидуалне технике писања. Искуство у наученим формулацијским жанровима, истицање суштине, растављање текста на мање тематске јединице. Добро познавање српског и мађарског писма (ћирилице и латинице).	
Образовно-развојни циљеви тематске целине	Даље развијање технике писања, формирање естетског и уредног изгледа писања. Развијање начина прикупљања материјала самостално и уз помоћ наставника. Упознавање нових метода стварања текста.	
Знања/развојни захтеви		Корелација
<p>Развијање досадашње технике писања.</p> <p>Вежбе за припремање концепта, упознавање правила припреме концепта.</p> <p>Формулисање личних доживљаја, стварање краћих текстова у различитим типовима текста (нпр. приповетка од неколико редова, опис, карактеризација).</p> <p>Приказивање информативних текстова из свакодневног живота</p>		<p><i>Информатика:</i> тражење информација, оријентација, проналажење извора на интернету.</p>

(нпр. СМС, електронско писмо, упутство за употребу). Карактеристике компјутерског текста, препознавање разлика и сличности између компјутерски и ручно писаног текста.	
Кључни појмови, појмови	Концепт, приповетка, опис, карактеризација, електронско писмо, маргине, формат слова.

Тематска целина/ Развојни циљ	Правопис	Број часова 8
Раније стечено знање	Коришћење научених главних правописних правила у стварању текста.	
Образовно-развојни циљеви тематске целине	Развијање свесности при коришћењу најчешћих и најосновнијих правописних правила. Упознавање најбитнијих правописних правила везаних за врсте речи и промену облика речи. Формирање самосталности при коришћењу средстава која помажу у правопису (Српски правописни речник).	
Знања/развојни захтеви		Корелација
Принципи фонетског писања. Основни елементи језичке реформе Вука Стефановића Караџића. Препознавање и свесна примена познатих правописних примера. Схватање разлика између српског и мађарског правописа и у свакодневном писању. Даље развијање правилног писања властитих имена. Тачно писање диктата и ћирилицом и латиницом.		<i>Информатика:</i> типови слова и писања, географска имена, правилно писање информатичких израза.
Кључни појмови/ појмови	Српска азбука, фонетско писање, принципи изговора, одвајање.	

Тематска целина/ Развојни циљ	Структура и значење речи	Број часова 4
Раније стечено знање	Искуство постојања значења речи и мимо његовог буквалног значења. Познавање хомонима, синонима и антонима. Правилно коришћење честих предлога заједно са именицама и другим врстама речи.	
Образовно-развојни циљеви тематске целине	Богаћење фонда речи. Уочавање сличности и разлика у лексици српског и мађарског језика. Препознавање елемената речи. Уочавање метафора, речи пренесеног значења и сложеница које се јављају у народном и свакодневном језику.	
Знања/развојни захтеви		Корелација
Делови сложеница и откривање важнијих делова речи. Значење именице и глагола. Облик гласа и значење у речима.		<i>Мађарски језик и књижевност:</i> фонд речи мађарског

	<p>Моносемантичке и полисемантичке речи, синоними. Препознавање једноставнијих повезаности међу језичким јединицама (нпр. елементи речи). Откривање и вежбање речи са пренесеним значењем, које се користе у свакодневном животу, кроз игру и писани текст. Коришћење једнојезичких речника и ђацима намењених приручника уз помоћ наставника. Богаћење фонда речи: идиоми, изреке, пословице.</p>	<p>језика, формирање речи, повезивање речи. <i>Страни језици:</i> фонд гласова, фонетска и семантичка структура, фонд речи и правопис страног језика који се учи.</p>
<p>Кључни појмови/ појмови</p>	<p>Моносемантичке и полисемантичке речи, хомоними, корен речи, суфикси, наставци, падежи, предлози. Метафоричко значење, идиомске фразе, пословица, изрека.</p>	

Тематска целина/ Развојни циљ	Структура језика	Број часова 20
<p>Раније стечено знање</p>	<p>Познавање и именовање научених врста речи. Формирање гласова (сугласници и самогласници). Глас „р“ као носилац слога у српском језику. Суфикси.</p>	
<p>Образовно-развојни циљеви тематске целине</p>	<p>Посматрање структуре српског језика, детаљније испитивање речи, елемената речи и гласова. Увежбавање писања по изговору (фонетичко). Посматрање карактеристичног морфолошког понашања врста речи. Препознавање слојевитости језика (богатство речи).</p>	
<p>Знања/развојни захтеви</p>		<p>Корелација</p>
<p>Формирање речи: наставци, суфикси, предлози. Вежбе стварања речи. Врсте речи. Типови основних врста речи. Врсте речи: именице, придеви, заменице, бројеви. Именице. Промена именица–деклинација. Називи и појам падежа и њихова функција. Препознавање гласовних промена током мењања. Заменице–личне заменице. Врсте придева и њихова улога у тексту. Компарација придева. Структура и трајност глагола, коњугација, глаголска времена. Карактеристике српског гласовног система. Стварање гласова, уочавање начина стварања гласова. Самогласници. Сугласници: звучни и беззвучни. Улога гласа „р“ у речима са нагомиланим сугласницима. Правилности гласовних промена. Звучност, непостојано а, прелазак л у о, јотовање, једначење по звучности и месту стварања,</p>		<p><i>Мађарски језик и књижевност:</i> богатство речи мађарског језика, стварање речи, синтагме, формирање гласа. <i>Познавање природе:</i> упознавање органа који учествују у формирању гласа. <i>Певање-музика:</i> мелодичност гласова (нпр. самогласници).</p>

губљење, сажимање, палатализација, сибиларизација. Слојевитост српског језика у области богатства речи. Једноставне и сложене речи.	
Кључни појмови/ појмови	Врсте речи, синоними, именице, придеви, заменице, бројеви, деklinација, глаголи, коњугација, синоними, самогласници, сугласници, звучност, непостојано а, прелазак л у о, јотовање, једначење, губљење, сажимање, палатализација, сибиларизација.

Књижевност

Тематска целина/ Развојни циљ	Приче	Број часова 2
Раније стечено знање	Народне приче и бајке из нижих разреда.	
Образовно- развојни циљеви тематске целине	Продубљивање знања о народним и уметничким причама. Препознавање карактеристика српског народног језика.	
Знања	Развојни захтеви	Корелација
3-4 српске народне приче, неколико уметничких прича из светске књижевности. Бајке, басне, шаљиве приче. Нпр. <i>Чардак ни на небу ни на земљи</i> , <i>Баш-челик</i> , <i>Немушти језик</i> , <i>Лав и миш</i> . Славни сакупљачи прича, сакупљачи српских народних прича и бајки. Јунаци у бајкама. Карактеристике бајки (бројеви у бајкама), типични ликови.	Груписање и типизација прича. Препознавање разлика и сличности између народних и уметничких прича на основу конкретних примера. Препознавање бројева и типичних ликова у причама и бајкама, опис њихових карактеристика. Главни ликови, именовање породичних односа (нпр. улога најмлађег сина и најмлађе кћерке). Груписање споредних ликова – помажу или спутавају главни лик. Разговори на тему породичног живота. Учење напамет једне-две краће приче.	<i>Мађарски језик и књижевност</i> : веза између мађарских и српских народних прича, ткз. мигрирајући мотиви.
Кључни појмови, појмови	Народна прича, уметничка прича, бројеви у бајкама, типични ликови.	

Тематска целина/Развојни циљ	Приказивање појединца и заједнице, детета и одраслог у књижевним делима	Број часова 15
Раније стечено знање	Романи за омладину из нижих разреда, и Том Сојер из 5. разреда.	
Образовно- развојни циљеви тематске целине	Драматизација историјских одломака. Тумачење односа између појединца и заједнице, деце и одраслих.	

Знања	Развојни захтеви	Корелација
Бранко Ћопић: Орлови рано лете и други романи за омладину.	<p>Препричавање и извођење одломака романа.</p> <p>Разговорно и ритмично читање одломака на глас.</p> <p>Свесност о мотивима самопожртвовања, пријатељства и себичности.</p> <p>Препознавање истакнуте улоге хумора у свакодневном животу.</p> <p>Вођење дневника о читању.</p>	
Кључни појмови/ појмови	Роман за омладину, публика, прихватање.	

Тематска целина/Развојни циљ	Легенде и митови	Број часова 4
	Легенде о Марку Краљевићу	
Образовно-развојни циљеви тематске целине	Националне и европске традиције, разумевање појмова националне културе и патриотизма.	

Тематска целина/ Развојни циљ	Народна поезија–јуначке епске песме		Број часова 20
Раније стечено знање	Један-два одломка из епских песама.		
Образовно-развојни циљеви тематске целине	Препознавање поделе, теме и повезаности епских дела са историјом српског народа. Схватање националне свести.		
Знања	Развојни захтеви	Корелација	
Подела и порекло јуначких песама. Упознавање јуначких песама различите тематике. Рецитовање народних песама (епски десетерац). Приказивање важнијих сегмената националне историје у народним песамама. Нпр. подела епских песама на циклусе. Истицање важнијих историјских и неисторијских ликова, нпр. Милош Обилић, Кнез Лазар, Марко Краљевић. Нпр. <i>Урош и Мрњавчевићи</i> , <i>Косовка девојка</i> , <i>Орање Марка Краљевића</i> , <i>Мали Радојица</i> , <i>Бој на Мишару</i> .	Лик и улога приповедача у песамама. Примена већ научених појмова (епски десетерац, епитет, итд). Једноставна анализа епског дела: увод, заплет, врхунац, расплет. Препознавање доброг и лошег, правде и осуде као радње. Верна интерпретација неких одређених делова јуначких песама (меморитер).	<i>Певање-музика:</i> музичке композиције на епске теме. <i>Историја, друштвено и грађанско образовање:</i> историја српског народа, векови робовања под Турцима. <i>Визуелна култура:</i> приказивање књижевних јунака на сликама и цртежима.	
Кључни појмови, појмови	Јуначка песма, историјски ликови, неисторијски ликови, епски десетерац, епитет, анафора.		

Тематска целина/ Развојни циљ	Мотиви природног окружења, породице и традиције		Број часова 20
Раније стечено знање	Песме које описују пејзаж, књижевна дела повезана са породицом и традицијама.		
Образовно-развојни циљеви тематске целине	Препознавање и разумевање родољубивих и описних мотива. Препознавање значаја веза унутар породице.		
Знања	Развојни захтеви	Корелација	
Песме које описују пејзаж. Књижевни текстови који обрађују народне обичаје везане за значајне дане и празнике.	Уочавање расположења у песамама и прозним текстовима, идентификација и именовање осећања изражених у њима. Проналажење и издвајање	<i>Познавање природе:</i> карактеристике региона.	

<p>Одломци из авантуристичких романа за омладину. Улога појединца у породици. (нпр. дете–отац, мајка, мушке и женске улоге у породици). Нпр. Десанка Максимовић: <i>Сребрне плесачице</i>, Ђура Јакшић: <i>Вече</i>, Војислав Илић: <i>Зимско јутро</i>, Воја Царић: <i>Бели звук</i>, Хенрик Сјенкјевић: <i>Лавља рика</i>, Бранко Чопић: <i>Башта слезове боје</i>, Иво Андрић: <i>Старица</i>, Милован Павловић: <i>Бадњак</i>, Милован Глишић: <i>Прва бразда</i>.</p>	<p>неколико за тематику типичних мотива. Припремање концепта према самостално задатим аспектима уз помоћ наставника. Карактеризација личности. Формулисање мишљења. Учешће у расправи на учтив начин и уз аргументацију. Слушање и разумевање туђег мишљења. Учешће у разговорима у вези породичног живота и одржавања традиција, изношење својих искустава. Верна интерпретација неколико одломака (меморитер).</p>	<p><i>Певање-музика;</i> <i>српски народопис:</i> песме повезане са значајним данима и празницима <i>Визуелна култура:</i> пејзаж и људске фигуре приказане у сликарству.</p>
<p>Кључни појмови/ појмови</p>	<p>Песме које описују пејзаж, портрет, идила, авантуристички роман.</p>	

Тематска целина/ Развојни циљ	Драме за омладину		Број часова 8
<p>Раније стечено знање</p>	<p>Драмски текстови из нижих разреда.</p>		
<p>Образовно-развојни циљеви тематске целине</p>	<p>Препознавање основних инструмената комедије. Развијање читања и интерпретације са интонацијом у складу са ситуацијом у тексту.</p>		
<p>Знања</p>	<p>Развојни захтеви</p>	<p>Корелација</p>	
<p>Душан Радовић: <i>Капетан Цон Пилфокс</i>.</p>	<p>Упознавање структуре драмског текста. Повезаност текста, покрета, улоге и ликова. Приказивање истакнуте улоге хумора, препознавање инструмената хумора.</p>		
<p>Кључни појмови/ појмови</p>	<p>Драмски дијалог, фантастика, комичне говорне ситуације, комични уметнички ликови.</p>		

Тематска целина/ Развојни циљ	Усмене и писане карактеристике књижевних врста	Број часова 10
<p>Раније стечено знање</p>	<p>Приповетка.</p>	
<p>Образовно-развојни циљеви</p>	<p>Одвајање карактеристика различитих књижевних врста. Самостална примена неколико књижевних врста.</p>	

тематске целине			
Знања		Развојни захтеви	Корелација
У вези обраде дела упознатих у 5-6. разреду: захтеви карактеризације по садржају и форми, специфичности приповетке, портрета и описа, типичне карактеристике једноставних форми дијалога и драмских народних обичаја.		Тачно препознавање и појединачно формирање књижевних врста наведених у тематским јединицама. Самостална репродукција из прочитаног књижевног дела путем приповедања, описом, прављењем портрета (карактеризација). Откривање разлика међу књижевним врстама, познавање књижевних родова.	<i>Драма и плес;</i> <i>српски народопис:</i> драмски народни обичаји (нпр. Вертеп–Коринцање).
Кључни појмови/ појмови	Књижевни род, лирика, епика, драма, дијалог, приповетка, опис, карактеризација.		

Тематска целина/ Развојни циљ	Коришћење појмова и разумевање текста		Број часова 14
Раније стечено знање	Недефинисано коришћење појмова.		
Образовно-развојни циљеви тематске целине	Разумевање и активно коришћење појмова научених у претходним разредима при усменом и писменом изражавању.		
Знања		Развојни захтеви	Корелација
Лирска и прозна дела која садрже дате књижевне појмове. Нпр. Стеван Сремац: <i>Чича Јордан</i> , Исидора Секулић: <i>Трагање за сунцем</i> , Вук С. Карацић: <i>Житије хајдук Вељка Петровића</i> , Ђура Јакшић: <i>Отац и син</i> , Борислав Атанацковић: <i>Прави другови</i> , Вељко Петровић: <i>Ратар</i> .		Коришћење појмова који помажу разумевању. Коришћење појмова са разумевањем у разговору о делима (приликом писања искустава у вези њих).	<i>Певање-музика;</i> <i>визуелна култура:</i> повезани појмови.
Кључни појмови/ појмови	Народна прича, уметничка прича, песма, рима, рецитоване, епитет, персонификација, метафора, супротност, анафора, градијација, поређење. Структура, полазна тачка, заплет, врхунац, расплет, главни лик, споредни лик. Конфликт, мотив, тачка гледишта, радња.		

<p>Очекивани резултати развоја на крају двогодишњег циклуса</p>	<p>Ученик тежи ка захтевној и правилној усменој и писменој комуникацији на српском језику.</p> <p>Разуме глобални смисао прочитаних текстова, способан је да упозна и примени нове стратегије за разумевање текста.</p> <p>Препознаје процес разумевања текста, способан је да примени одговарајуће стратегије за исправљање погрешних навика у читању.</p> <p>Препознаје основне врсте речи (именице, глаголе), предлоге и падеже, деклинацију и коњугацију, граматичке родове (мушки, женски, средњи), као и правописна правила везана за њих.</p> <p>Познаје процесе стварања гласова, поделу гласова (самогласник, сугласник), у текстовима препознаје гласовне промене.</p> <p>Труди се да новоупознате речи, изреке и пословице угради у свој активни фонд речи.</p> <p>Ученик уме да наведе три типа приче, познаје поделу народне поезије. Уме да разликује лирску и епску народну песму. Уме да наброји теме лирских народних песама, циклусе јуначких песама.</p> <p>Препознаје епски десетерац.</p> <p>Уме да наброји барем две-три описне песме, препознаје и тумачи једноставнија стилска средства (атрибут, епитет, поређење, персонификација).</p> <p>У прозним делима уме да одвоји веће структурне јединице.</p> <p>Уме резонски и тачно, у одговарајућем ритму гласно да прочита текстове.</p> <p>У стању је да учествује у расправи и формира аргументе. У радњи препознаје њене сегменте (заплет, врхунац, конфликт, расплет).</p> <p>У догађајима препознаје главне и споредне ликове, уме да их окарактерише.</p> <p>Уме верно да репродукује следећа дела: Десанка Максимовић: <i>Сребрне плесачице</i>, <i>Крвава бајка</i>, <i>Орање Марка Краљевића</i>, Војислав Илић: <i>Зимско јутро</i>.</p>
--	--